

הלכות קריאת שמע סימן עו עז

אשפה שיש בה צואה. * אכל (כה) ספק מירגלים (כו) אפלו באשפה (י) מטר, משום דלא אקרה תורה לקרות כנגד מירגלים אלא (כו) כנגד עמוד של (יא) קלוח, ואחר שנפל לא מתסר אלא מדרבנן. ובספקן לא גזרו: ח * לקרא (כה) במקום שראוי להסתפק בצואה (כט) ומצאה אחר-כך, (ל) צריך לחזור (לא) ולקרות. אכל אם אין המקום ראוי להסתפק בו, (לב) אין צריך לחזור ולקרות. מירגלים, אפלו מצאן במקום שראוי להסתפק (לג) אין צריך לחזור (יד) וכן ולקרות:

ל שם כ"ב לפי שם המלכות וכן יורה ונראה מן המסות

עז שלא לקרות כנגד מירגלים, וכו' ב' סעיפים:

א * אסור לקרות (א) כנגד מירגלים (ב) עד שישל לחוכן (ג) רביעית מים ואז מטר, ולא שגא

א קבוצת כ"ב וכן יורה ונראה

באר היטב

דחוקת בית שאין בה צואה, אכל אי חזון צואה דלא ידעין, ספקא דאורייתא הוא ע"ש. וספקא דאורייתא ספק דאולין בטר המצוי: אם מצוין תיבולות יותר מכלבים, אפלו בכית אסור, והוא הדין אימכא באשפה, אם מצוין כלבים יותר הלין בכלבים ע"ש. ולפי דברי הפרי"ח נ"ל דבאשפה אפלו שיהיו הכלבים מצוין יותר, דבאשפה חזקה דשכית צואה, וגם ספק אם צואת כלבים או צואת אדם, הלין להחמיר, ודאחרי, ובבאר היטב אשר לפני יש שם ערובי דברים ע"ש: (י) מטר. דהיינו אם אין ריח רע באשפה כמ"ש סי' עט ס"א: (יא) קלוח. וישוחת לא תשיב נגד העמוד ושרי מדאורייתא, ה"ר"ש: (יב) ולקרות. כיון דאין אסורים אלא מדרבנן:

שערי תשובה

ואין פירוש ד"ר וז"ל סימן כח: [כ] לקרות. עכ"ל. ובר"י כתב אם יש בלילה במקום שקה שם צואת חתול וכיוצא נודק בבגדו והתפלל בכהכ"י ובשכ"ו לביתו מצא שהטנוף דבוק בבגדו, איצ' לחזור ולקרות ולהתפלל, דמי לאין המקום ראוי להסתפק ע"ש:

יותר הלין בכלבים ע"ש. ולפי דברי הפרי"ח נ"ל דבאשפה אפלו שיהיו הכלבים מצוין יותר, דבאשפה חזקה דשכית צואה, וגם ספק אם צואת כלבים או צואת אדם, הלין להחמיר, ודאחרי, ובבאר היטב אשר לפני יש שם ערובי דברים ע"ש: (י) מטר. דהיינו אם אין ריח רע באשפה כמ"ש סי' עט ס"א: (יא) קלוח. וישוחת לא תשיב נגד העמוד ושרי מדאורייתא, ה"ר"ש: (יב) ולקרות. כיון דאין אסורים אלא מדרבנן:

משנה ברורה

אפלו במירגלים הנה אסור, אלא רוצה לומר, שצריך להמצא שם צואה, עליכן אסור עד שיבדק. אחר-כך מצאתי שכן כתב בלבוש: **(כה) ספק מירגלים**, ואם הוא יודע שהנה כאן מירגלים, ונסתפק אם הטיל לתוכו רביעית מים וכיוצא בו, פתח הסמי-אדם, דכיון דאתחנן אסורא אולין לחמרא אפלו במלתא דרבנן; ומכל מקום בשעת הדחק, שיתבטל על ידי ציה מקריאת שמע והתפלה, יוכל לקטף על הפוסקים דאפלו בנה אולין לקלא במלתא דרבנן⁽¹⁾. ואם ארע לו בנה בצואה, דהיינו שהוא יודע שהנה כאן צואה בבית ונסתפק אם פנוהו, נראה דאסור לקרות ולהתפלל עד שיחבר לו, דהלא הוא מלתא דאורייתא: **(כו) אפלו באשפה וכו'**, רוצה לומר, **(כז) לאסור שבדקיה שלא נמצא בה צואה**, וגם שאין מגיע מטה ריח רע, דאי לאו הכי תפוק לה משום אשפה גופא, כמו שכתוב בס"מ ע"ש סעיף ח: **(כח) כנגד העמוד**. פתח המגן-אברהם בשם ה"ר"ש, דשוחת לא תשיב נגד העמוד ושרי מדאורייתא, ובהנהגות הג"ח צאנזאר מפקפק בנה, ע"ש⁽²⁾. **ח (כה) במקום שראוי** דהיינו במקום שמצוי שם (ט) קטנים⁽³⁾, וכיוצא בזה: **(כט) ומצאה אחר-כך**. בתוך ד' אמותיו (ס). ואם נמצאת חוץ לר' אמות בתוך שעור כמלא עיניו, ע"ן לקמן סימן פא סעיף ב ובמשנה ברורה שם⁽⁴⁾: **(ל) צריך לחזור**. ד"ובח רשעים תועבה", דהנה לה לבדק המקום⁽⁵⁾. ופשוט שהוא הדין אם לאסור התפלה מצא שהיו בגדיו או מנעליו מטנפין, יודע שנספג עליהם ריח רע, ויחזיר את המקום מטנף בגדיו בית-הבטא וכהאי גוונא במקום האשפות, ולא שומר את עצמו לקרות נקי בצאתו משם, דצריך לחזור, דפשוט. ואם ישב בלילה במקום שהנה שם צואת חתול וכיוצא נודק בבגדו, והתפלל בבית-

באר הגולה

ניחא מה שמשאר הפרימריים בקטאי על הסגור-אברהם באשלי-אברהם שצ"ח קטן י, ע"ן שם: * **אכל ספק מירגלים וכו'**, רוצה לומר, שנסתפק לו אם יש שם מירגלים, ונראה לפי עניית דעמי דהוא הדין אם מצא בבית ששפוק על הארץ ואינו יודע אם הוא מים או מירגלים, יש להקל אפלו במקום שמצוי שם קטנים, דכך מצוי מים שנשפוק כמו מירגלים, ומה שכתב הסמי-אדם דאולין בטר המצוי, שאם קטנים בבית מסתמא הטנוף פתח אפלו במירגלים, שם ארי שאנו יודעין שהוא מירגלים, ונסתפק הוא אם הוא מירגלים או בהמה, לכך אולין בטר המצוי, דאם קטנים מצויים יותר הלין פתח. מה שאין כן בענינו. ועל דמי דחיי-אדם נופא לכאורה יש לע"ן, ובלא בפרימריים קרא לן להקל אפלו באשפה שמצוי להמצא שם מירגלים, אלא דלא אולין בטר המצוי לע"ן מירגלים, ויש לחלק בין אם הספק הוא על עצם המצוי, או שנתקב בנדאי נמצא ואנו צריכין לתלותו באיזה דבר, הלין מצוי אפלו במלתא דרבנן, וצריך ע"ן: * **קרא במקום וכו' ומצאה אחר-כך**. ע"ן בספר מגדים שכתב: דוקא אם מצא אחר-כך, אכל אם התפלל במקום שראוי להסתפק והקל לו ולא דק, ואי אפשר לו לחזור להסתפק ולבדק, צריך ע"ן אם חזרו והתפלל: ע"ן שם דעמוד לומר דאפשר דסן התורה כול גזרי צדקה, ובספר ישועות נעקב מטיק להלכה, דאם קרא במקום שיש אשפה והקל למקומו, צריך לחזור ולקרות ולהתפלל, דחוקת אשפה שיש בו צואה, ואסיכ"ן הנה ספק קרוב לנדאי ואולין לחמרא אף בדרבנן, אכל במקום שראוי להסתפק, דהיינו שאינו בחוקת המר לקרות ולא חוקת שיש בו צואה, הנה מספק אינו מחבב לחזור ולקרות⁽⁶⁾. רק במצאה אחר-כך דוקא: * **צריך לחזור וכו'**. ע"ן בפרימריים בס"מ ע"ש בטשבות-הגב והגשמות אדם שנסתפקים אם הוא מדאורייתא או דרבנן, ולקטוף דבריהם מצדדים שהוא רק מדרבנן, דמדאורייתא פריע"ז צ"ל בזה. ואף-על-פי-כן לבלי עלמא אם הוא במקום המטנף, אף שאי אפשר לו לצאת משם כגון שהוא בחוש בבית האסירין וכיוצא בזה, לכתחלה מוטב לו שלא להתפלל בל, דעובר בזה על אסור דאורייתא:

* **אסור לקרות וכו'**, על-גבי מקומו, נסתפקתי אם הפרימריים בשני מקומות, וביניהם יש מקום שהוא רק טנוף כ"י למטפית, וחטול רביעית-מים רק במקום אחד, אי סגור, דאולי לא נחשב חבור עליה טנוף כ"י למטפית כי אם כשיש

הקטנת, ובשכ"ו לביתו מצא שהטנוף דבוק בבגדו, אין צריך לחזור ולקרות ולהתפלל, דמי לאין המקום ראוי להסתפק [שע"ת]: **(לא) ולקרות**. עם (כח) הכרובות⁽⁷⁾, וגם הוא הדין לע"ן תפלה, ואם ברוך ברכת-המודין ושאר ברכות, ע"ן לקמן סוף סימן קכד, ומה שכתבנו במשנה ברורה שם מסקנת האחרונים בענין זה. אם כשהשלים תפלתו ומצא צואה עבר זמן תפלה, (כט) אין משלימה בתפלה אחרת, דפשוט בזה, ואין תשלומין אלא בגאנס: **(לב) אין צריך לחזור**. דאנוס ה"י, דמאי הנה לה למעבר: **(לג) אין צריך לחזור**. דאפלו לכתחלה הנה מטר לקרות כל כמה שלא ידע, וכג"ל בסעיף ז, אכל אם נודע לו מנה שיש כאן מירגלים ועבר וקרא או התפלל, צריך לחזור ולקרות ולהתפלל, דעבר על ודאי דרבנן⁽⁸⁾. פן פתח הפרימריים, וע"ן בסמי-אדם פ"ל ג דין לג, וע"ן לקמן בס"מ קפה בבאר הגולה:

א (א) כנגד וכו', וצריך לזה (א) כל דיני התיקה⁽¹⁾, כמו לקמן בס"מ ע"ש סעיף א לע"ן צואה⁽²⁾: **(ב) עד שישל לחוכן**. לפי שכן התורה אין אסור לקרות רק כנגד עמוד של קלוח בלבד⁽³⁾, ואחר שנפל על הארץ אין אסור רק מדברי סופרים, וכג"ל בסוף סימן עז, לכן (ג) הקלה חז"ל שישל לחוכן⁽⁴⁾ על-ידי רביעית מים⁽⁵⁾, ואפלו היו הפרימריים פריע"ז, ולפי זה אינו מועיל רביעית-מים אלא דוקא לשאין מסריחין, אכל (ג) אם יודע שהם מסריחין⁽⁶⁾, דאז אסור מדיו-תורה לקרות נגדם, אין מועיל רביעית, אלא (ד) צריך שירבה עליהן מים לבטל הסרחון: **(ג) רביעית מים**. יש אומרים (ה) דבע"ז דוקא

שער הציזון

(כה) פשוט: (כו) מלטידי רבנו יונה: (כז) חדושי ר' עקיבא אינו: (כח) פרימריים ודרדרי-החיים: (כט) פרי חדש ופרימריים: (ל) פרימריים: (ל) רש"י: (2) פרימריים: (ד) כ"ה ע"ב בגמרא וכמה מצא רמי וכו' ע"ש: (ה) פרישה בשם הרבנו יונה והמהכ"מ בפרוש המשנה, ושאר הפוסקים לא הביאו וגם הרשב"א מקל בזה [מ"מ], לכן צריך ע"ן למעשה דיעבר:

הלכות קריאת שמע סימן עז

ביאורים ומוספים

הראשונים, ולהלכה נוקט שחזר וקרא, אבל אם בירך או התפלל אינו חוזר. ולגבי ברכות קריאת שמע מסתפק הפמ"ג.

ולגבי מי שליבו רואה את הערוה, כתב לעיל (סי' עד ס"ק ה) שבברכות ותפילה אפשר שאינו חוזר.

ולגבי מי שהתפלל ולא הרחיק ארבע אמות מהמקום שכלה הריח של הצואה, כתב בביה"ל לקמן (סי' עט ס"א ד"ה ארבע) שנחלקו האחרונים אם איסור זה הוא מדאורייתא, ולדעת הנשמת אדם כיון שדין הרחקה ממוקם שכלה הריח הוא רק מדרבנן, בדיעבד אין צריך לחזור ולהתפלל.

[ביה"ל ד"ה קרא]

קנה מקפץ אינו קנה לזוהר [לקרוה]³⁸.

38) אכן לגבי המסתפק אם קרא קריאת שמע כנגד ערוה, כתב לעיל (פתיחה לסי' עד) שהוא ספק דאורייתא וצריך להחמיר ולחזור ולקרוא, ולגבי ברכות קריאת שמע כתב, שאם ההלכה היא שכל מילתא דאמור רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, הרי שהספק מדאורייתא אם יצא ידי חובת קריאת שמע, ולכן יש להחמיר לחזור ולברכן, אבל אם חיובו לחזור ולקרוא קריאת שמע הוא רק מדרבנן, אינו צריך לחזור ולברכן.

סימן עז

שלא לקרות כנגד מיי-רגלים

[משנ"ב ס"ק א]

וצריך לזה כל דיני תחנה³⁹, כמו לקמן בסימן עט סעיף א לענין צוֹאָה⁴⁰.

1) ואם הם מחוץ לד' אמות של השיץ, כתב לקמן (סי' עט ס"ק ט) שיש לסמוך על דעת המקילים [שבמקום כבוד העיבור ראוי להעמיד על דין תורה שלא נאסר מי רגלים] ואין צריך להודיעו, אבל הקהל יתרחקו. ולענין חולה המטפף לאנסו, כתב בביה"ל לקמן (שם ס"א ד"ה בתוך) שיש להקל אפילו בתוך ארבע אמותיו, כדי שלא לביישו.

ולגבי הרהור נגד מי רגלים, כתב השר"ע לקמן (סי' פה ס"ב) וכן מבואר במשניב לקמן (סי' רמא ס"ק ז) שהוא אסור.

2) ולגבי צואה הנמצאת במקום גבוה, כתב לקמן (סי' עט ס"ק יא) שרק אם המקום רחב ארבעה טפחים מותר לקרוא כנגדה. אכן, לגבי מי רגלים לאחר שנפלו על הארץ, שהאיסור לקרוא כנגדם הוא רק מדרבנן, כתב התוהלה לדוד (שם ס"ק א) שיש להקל שגם מקום שאינו רחב ארבעה טפחים נחשב לרשות אחרת, ולכן מותר לקרוא כנגדם.

[משנ"ב ס"ק ב]

רק כנגד עמוד של קלוח בלבד⁴¹ וכו', לכן תקלו חז"ל שישכול לבטלם⁴² על-ידי רביעית מים⁴³.

3) ולענין מי רגלים של קטן, כתב השר"ע לקמן (סי' פא ס"א) שלאחר שהגיע הקטן לגיל שהרגילות שייכול לאכול כוית דגן בשיעור זמן שגדול אוכל פרס, צריך להרחיק מהם. וביאר במשניב שם (ס"ק ו) שבגיל זה אסור מדאורייתא לקרוא כנגד עמוד מי רגליו.

4) ובמסתפק אם ביטלן, כתב לעיל (סי' עז ס"ק כה) שכיון שהוחזק לאיסור יש להחמיר אפילו בדרבנן, וכתב (שם) שמיזם בשעת הדחק יש להקל בדרבנן, כדי שלא יתבטל מקריאת שמע ותפילה.

5) ולבטלם על ידי שאר משקים, דעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה עא) שיתכן שזה מוטעל.

[משנ"ב שם]

אכל אם ירדע שהם מקריחי⁴⁴.

6) ובגדר ריח רע, כתב לקמן (סי' עט ס"ק כג) שהוא כל שדרך בני אדם להצטער מאותו הריח.

[משנ"ב ס"ק כה]

דאפלו בזה אזלינן לקלא במלתא דרבנן⁴⁵.

31) ובאופן שאפשר לברר את הספק בקלות, כתב בשע"י לקמן (סי' רנב ס"ק לט) שלא אומרים בו 'ספיקא דרבנן לקלא'.

[משנ"ב ס"ק לו]

ובהגהות הגר"ח צאנזאר מפקפק בזה, עין שם⁴⁶.

32) ולקמן (בהקדמה לסי' עט אות ט) כתב בפשיטות, ששותת אינו אסור אלא מדרבנן.

ולענין מי שמי רגלים שותתים עליו האם מותר לו להתפלל, כתב בביה"ל לקמן (סי' עט ס"א ד"ה היה) שיש לצרף את דעת הפוסקים שכנגד שותתים אסור מדאורייתא, ולהחמיר שלא להתפלל אפילו אם מחמת כך יעבור זמן תפילה.

[משנ"ב ס"ק לח]

הנינו במקום שמצוי שם קטנים⁴⁷.

33) ולומר דברים שבקדושה סמוך לתינוק הלבוש חיתול ואין יודע אם יש בו צואה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ר אות ב) שמוותר ואין צריך לחוש שמא יש בו צואה מכוסה, וגם אם יש בו צואה הריהי מכוסה, ואין צריך לחוש שמעט ממנה מגולה, אולם אם ראי יש שם צואה שגורמת לריח רע, צריך להרחיק ארבע אמות מהמקום שכלה הריח. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ז תשובה יד). והסיף, שאם יודע שיש שם צואה, חייב לבדוק שאין מגיע ממנה ריח רע. וראה ביה"ל בהקדמה לסימן עט אות ז. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (חאת הברכה פ"ז) שגם כשיש שם ריח רע היצא מצואה מכוסה, די להרחיק למקום שאליו אין הריח מגיע. אכן לבתחילה אין לסמוך על כך אלא יש לדאוג ולנקותו תחילה.

[משנ"ב ס"ק לט]

עין לקמן סימן פא סעיף ב ובמשנה ברורה שם⁴⁸.

34) שכתב שם (ס"ק יג) שיש בכך מחלוקת אם לא היה לו לבדוק, שלא הטריחתו התורה לבדוק כמלא עיניו, או שכיון שהוא מקום שראוי להסתפק בו, אם כן הוא פשע בכך שלא בדק. וסיים שלדינא נראה שאין להחמיר בדיעבד.

[משנ"ב ס"ק לו]

ד'נכח לשעים תעבה', דהנה לה לבדק המקום⁴⁹.

35) ובטעם הדבר שאין תפילתו תפילה, ביאר בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' יז) שאין זה מחמת דימצאות הצואה במקום תפילתו, שהרי אם מצא צואה לאחר תפילתו במקום שלא היה ראוי להסתפק אם יש בו צואה נחשבת תפילתו לתפילה, אלא ודאי שהטעם הוא שבכך שלא בדק את המקום קודם התפילה יצר קטיגור שימנע את קבלת התפילה, ותפילה שידוע שלא התקבל אינה תפילה.

[משנ"ב ס"ק לא]

עם התברכות⁵⁰.

36) וטעם הדבר הוא, שכיון שחזר לקרוא קריאת שמע חזר גם על ברכותיה. אבל לענין מי שבירך ברכות קריאת שמע ומצא צואה כנגדו, כתב בביה"ל לעיל (סי' סה ס"א ד"ה קראה) שלדעת החיי אדם (כלל ג ס"א) וכן נקט בדעת הדרך החיים אינו צריך לחזור ולברך (שיח הלכה סי' סה אות ד).

[משנ"ב ס"ק לג]

צריך לחזור ולתפלל, דעבר על ודאי דרבנן⁵¹.

37) אמנם בביה"ל לקמן (סי' פג ס"ה ד"ה וכל מי שקרא) הביא מחלוקת האחרונים בדין זה.

ולגבי מי שקרא בפניו של מות או בבית הקברות שיש בכך חיסרון של לודע לרש, כתב במשניב לעיל (סי' עא ס"ק יז) שנחלקו בכך

הלכות קריאת שמע סימן עז

ביאורים ומוספים

אכן לענין כיוון השקית והצינור, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם השקית והצינור עשויים מגומי, חייבים לכסותם, וגם אם הם עשויים מפלסטיק שיתכן שהוא עדיף מגומי, מ"מ טוב לכסותם. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שאין צריך לכסות את השקית והצינור המחובר לה, כיון שנעשו לשימוש חר פעמי, וגם המי רגלים שבהם מכוסים ואין מהם ריח, ועוד, שהם דומים למתכת הזכוכית ואין עליהם שם של עבוי [כמבואר בשו"ע לקמן סי' פו ס"א]. דעת הגר"ש אלישיב (אש"י ישראל פני"ב הע' מ-מא), שאם השקית והצינור עשויים מגומי צריך לכסותם, אבל אם הם עשויים מפלסטיק מן הדין אין צריך לכסותם.

והגר"ח"פ שיינברג (תפילה בהלכתה פ"ב הע' נג) כתב שלשקית העשויה מנילון יש דין עבוי וצריך לכסותה, ומ"מ הצינור המולך אליה אין להקפיד שיהיה מכוסה, כיון שאין המי רגלים עומדים בו.

[משנ"ב שם]

מתפלל כדרך אחר השתיתתו.

4) ולגבי מי שעומד בתפילה ומרגיש שאינו יכול לעצור את עצמו מנקביו, כתב לקמן (סי' צב ס"ק יא) שמוותר לו לצאת ולהתפנות באמצע, ובלבד שיוהר לא להפסיק בדיבור.

[משנ"ב ס"ק ד]

דלענין תפילה גס"פן נכון להחמיר להרחיק בנפלו לו על הארץ כמו לקריאת שמע.

5) וכל זה הוא דוקא כשאין לו במה לכסות, אולם אם יש לו במה לכסות, כתב לקמן (סי' צ ס"ק פד) שאפילו בצואה לא יפסיק ולא יחז ממקומו אלא יכסה אותה [אם לא מגיע אליו ריח רע].

ולפשוט בגדו ולכסותם, כתב הנשמת אדם (כלל כה אות א) שאינו חייב, משום שיתטף הבגד וגרול כבוד הבריות.

[משנ"ב ס"ק ה]

וכדיעבד אם שקה בכרפת קריאת שמע כדי לגמור פלה, אינו חוזר לדאש.

6) ואם שהה כדי לגמור מתחילת יוצר אור' עד גאל ישראל, כתב לעיל (סי' טה ס"ק ה) שיחזור מתחילת הברכה.

[ביה"ל ד"ה מרחיק]

דצריך להרחיק גם בתפלה ד' אמות, או שישתק עד שיביאו לו מיס לסטיל בתוקם.

7) ואם מתיירא שמא ישהה כדי לגמור את כולה, ואינו יכול להרחיק ארבע אמות משום שאינו יכול לעבור נגד המתפלל, כתב במשנ"ב לקמן (סי' צ ס"ק פה) שכיון שהוא כבר עומד בתפילה, מותר לו להתפלל ולסמוך על הרשבי"א שמיקל כיון שבכר עומד בתפילה ומי רגלים איסורם רק מדרבנן.

[משנ"ב ס"ק ה]

אינו מועיל בנתינת הפנים) לתקשיר הפלי עצמו.

7) אמנם אם נותן לתוכו רביעית מים בכל פעם שמשתיך, כתב לקמן (סי' פו ס"ק ב) שאם אין מגיע ממנו ריח רע מותר לקרוא לפניו.

8) ואם יכסהו מלמעלה ומהצדדים, כגון שכפה עליו כלי, כתב השו"ע לקמן (סי' פו ס"ג) שמועיל.

[משנ"ב ס"ק ז]

דסגי ב"ב מים לבטלן ואין צריך רביעית.

9) ואם נבלעו המי רגלים בקרקע או בבגד אפילו שהיו רביעית, כתב לקמן (סי' פב ס"ק ד) שאין צריך לשפוך עליהם רביעית מים, אלא די בטופח על מנת להטפוח, כיון שאינם בעין, ולגבי תינוק שהטיל מי רגלים ועבר דבר מועט מהם על בגד האם, כתב לקמן (סי' שב ס"ק נד) שמועיל לבטלם על ידי קינוח הידים בבגד כדי שתוכל להתפלל.

סימן עח

מי שנוצטריך להטיל מים בשעת קריאה

[משנ"ב ס"ק א]

הוא הדין לדבריי תורה ולתפלה פוסק עד שיכלו הפנים לשתות.

1) ולגבי מי שהתחיל לתקוע בשופר ומים שותתין על ברכיו, הביא בביה"ל לקמן (סי' תקפח ס"ב ד"ה שמע) את דעת המטה אפרים שכתב שפוסק עד שיכלו המים וחוזר לתקוע מראש, ואם תקע בשעה שהיו המים שותתין יצא, ומ"מ יש לו לחזור ולתקוע בלי ברכה, וביאר את טעם דבריו, שכיון שצריך לכוון לצאת ידי המצוה הרי זה נחשב לדברי תורה, וגם שאין לעשות עבודת השם דרך בזיון.

[משנ"ב ס"ק ב]

ואף דלמשה פקדו לחות עדין מפי רגליו, מ"מ.

2) ולגבי צואה על גופו כשהיא מכוסה בבגד, נחלקו הראשונים אם יש איסור לקרוא או לא, והובאו דבריהם בשו"ע לעיל (סי' עז ס"ד).

[משנ"ב ס"ק ג]

רוצה לומר, שהפגד העליון לא נתלקח.

3) ולענין חולה שחיברו לו צינור שדרכו נוטפים המי רגלים לתוך שקית (קטטר), כתב בשו"ת אגרות משה (ארו"ח ח"א סי' כז) וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"א סי' עז ס"ק ט) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' נה) שמוותר בדברים שבקדושה.

הלכות קריאת שמע סימן עז עח

באר הגולה

(ד) על גבי קרקע לא שנא בכלי, ובכלכר שלא והא עביט (ה) המאחד להם (ו) רידן עביט, עין לקמן סימן פז, ג' לא שנא היו (ו) הם בכלי תחלה ונותן עליהם מים, לא שנא היו המים בכלי תחלה: **ב * רביעיית שאמר, למירגלים של (ז) פעם (ח) אחת, ולשל שני פעמים (ח) שתי רביעיות ולשל שלשה שלש. (הגה וכן לעולם):**

עח מי שנצטרף להטיל מים בשעת קריאה, וכו' סעיף אחר:

א (א) * הנה קורא ונתחילו מי רגליו שותתין על ברכיו, פוסק עד שיכלו (ב) המים וחוזה לקרות, ואפלו אם נטלו על בגדיו ויש בהם טופח עלי מנת להטפית, מנין שהם מכסים (ב) (ג) בבגדו. ואם נטלו מירגלים בארץ, (ד) * מרחיק מהם ארבע (ה) אמות: הגה או כשעור שיתבאר לקמן סימן סב, או ממתיין עד שיכלעו בקרקע (הרי"י סי' ג' דברכות): **ו ואפלו שיהיה כדי לגמור את פלה, אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק:** הגה ויש אומרים דאם שקה כדי לגמור את פלה חוזר לראש. (ו) * וכן עקר, וכמו שבתבתי (ז) לעיל סימן סה, ומשערין לפי הקורא:

באר היטב

רב מים, וכדאי לסמוך עליו באסור תורה כ"ש באסור הרבן עכ"ל ע"ש: (ב) בבגדו, אבל אם הם מלגים צריך להסיר בגדיו, אבל הפלה שאסור לזון ממקומו טמלל בדרך אפלו הם מלגים, מנין דאין אסורים רק מרפנו, ב"י עמ"א ס"ס צ"ג: (ג) אמות, או ממתיין עד שיכלעו בקרקע כשעור, שיתבאר לקמן סי' סב, כצ"ל עמ"א, מי שיש לו חלי האבן בימי שפטטו תמיד מירגלים לאנשו, וא"כ לא יכול להתפלל לעולם,

באר הלכה

באותו מקום מים על גלגלונים מקלפת השום, כמו דפסקין לענין חבור מקואות בירחא דעה סימן רא סעיף ד' בסגיית, וכשי"ך שם סעיף קטן ק"ט, עין שם, או אפשר בענינו שהוא מרפנו שאני, ומצאתי בספר שלחן שלמה שפסק בסימן עז וזה לשונו: לשפך רביעית מים, וראה שילכו המים על כל מירגלים שהם טופח עלי מנת להטפית, עד כאן לשונו: סדסצריך שילכו המים עליהם, משמע דרבינא לה דטופח עלי מנת להטפית לחד לא חשיב חבור, וצריך עיון: * רביעיית שאמר וכי פעם אחת, עין בטשנה ברורה מה שכתבנו בשם חכם זכרי, ואפלו דרעה הראשונה יש לומר, ודוקא כשהשתיים במקום אחד או צריך רביעית לבטל השעור, מה שאין כן כשהטיל מקצת במקום אחד ומקצת במקום אחר, די שיהיה רק כנגדו מים (א"ר ווס"ג):

* הנה קורא, עין בטשנה ברורה מה שכתבנו לענין הפלה, והוא סהפרימגדיס, וכתב עוד, דאפשר דאפלו יצבר עלי ידיו זמן תפלה, אפלו הכי מסתין, וכל"שכן לפי מה שכתבנו לעיל דאפשר דכעת השמיטה הוא מדאורייתא, יש להחמיר: * מרחיק מהם, ולענין תפלה, עין בבית יוסף דפוסק ברעה הרשבי"א, דכ"ן שפיר הוא עומד בתפלה אין צריך למרחיק כלל ממירגלים שהוא מרפנו: אבל לקמן בסימן עז סעיף כו, בהשתיים מינוק בבית הפוסק, משמע דפוסק באידך פוסקים דצריך להרחיק גם בתפלה ר' אמות, או שישחק עד שיכיראו לו מים להטיל בתוכם, ולא רמי להפשיט בגדים דתקלו רבנו בתפלה אף דהם טופח עלי מנת להטפית, וכן שפסקנו בטשנה ברורה, משום דהוא תפוס גדול ליתף ולפטשם ולקבש אחרים תחתם, מה שאין כן הליכה לא מקרי תפוס גדול וכן שמתקן, וכלכד שטרין, דהבא שכלאו הכי בגדיו גס"פן מכלכלין ממירגלים ואי אפשר לו לפטשם באמצע תפלתו, על"כן תקלו בו גס"פן שלא ירחיק גס"פן ממירגלים שנפשו מהם על הארץ, וכן להחמיר, פי שיטה השונה והשלישית שהובא בספרימגדיס שניהם דלא פלגי, וכן בהתשובה הרשבי"א נוסף משמע דהוא מקל אפלו באין בגדי מכלכלין, וכן כתב בספר מטה יהודא וכן מוכח בתוספות, ועל"כ לפנים לענין השתגת חיוב, משמע מהפרימגדיס דאין לזון תפוס השלתן צדוף דשם, וכן משמע בשעריישוב בסימן עז ע"ש: * וכן עקר כ"ז, עין במשנה ברורה מה שפסקנו: דריצד לענין תפלה, ואף

(ב) אחת, ואין חילוק אם השתין תרכה או מעט, כ"ס ס"א, ובתשובת חכם זכרי סימן קב פסק דאם המירגלים הם פחותים מרביעית דסי' ברב מים לבטלן וא"צ רביעית, דלא אמרו רביעית אלא לתקל, שאף אם המירגלים של פעם אחת הם קרבים מרביעית סגי מרביעית לבטלן, ובש"ך בשם ר"א"ז מקל יותר ומתיר דאם המירגלים פחותים מרביעית, דא"צ מים אלא כנגד המירגלים שמה בשנה ולא פני

משנה ברורה

בבת אחת, דאי לא הכי קמא קמא בטל: (ד) על גבי קרקע, וראה (ו) שיכלו המים על כל המקומות שהמירגלים נשפכים שם שהם טופח עלי מנת להטפית, ועין באור הלכה: (ה) המיחד להם, שאז אפלו אין בו מירגלים כלל אסור לקרות נגדו, ואינו מועיל בנתינת המים: (ז) להכשיר הפלי עצמו, כמו שיתבאר בסימן פז: (ח) הם בכלי תחלה, וכן אם היו מים מרביעית תחלה על גבי קרקע, והשתין אחר כך על גבי המים, מתיר לקרות קריאת שמע, (ז) ואפלו אם עפה מהמט מירגלים נחפשת יותר: **ב (ד) פעם אחת, ואפלו אם השתין תרכה, די מרביעית, וכנ"ל בסעיף קטן ב, וכן אם השתין רק מעט, יש אומרים דצריך גס"פן רביעית, אבל בתשובת חכם זכרי סימן קב פסק, דאם המירגלים הם פחותים מרביעית, דסי' ברב מים לבטלן ואין צריך רביעית, דלא אמרו רביעית אלא לתקל, שאף אם המירגלים של פעם אחת הם קרבים מרביעית סגי מרביעית לבטלן, אבל לא להחמיר, ואפלו אם המירגלים הם מרביעית לבטלן, וא"צ מים אלא כנגד המירגלים שמה בשנה ולא פני שכתב לקמן סימן פב במשנה ברורה סעיף קטן ד: (ח) שתי רביעיות, פסק ברעה הרמב"ם ושאר פוסקים, ולא ברעה הרשבי"א שמקל בזה, כמו שכתבנו בבית יוסף, ובמגן אברהם קצוה לומר דאין ביניהם מחלוקת, ואף הרמב"ם לא קאמר דכפי שתי רביעית לשתי פעמים רק בשבאי זה אחר זה, גוון שהשתין ונתן לחוכו רביעית מים, כשחוזר ומשתין צריך עוד הפעם לתת לחוכו מים וכן לעולם, ולא מהני לזה מה שהטיל הרביעית בפעם הראשונה, אבל אם השתין כמה פעמים ורצה לקרות כנגדן, די בהטלת רביעית לבד, עין שם, ובבאר הגר"א מסכים גס"פן להלכה דדי בהטלת רביעית לבד בזה, עין שם כי קצרותי:**

א (א) הנה קורא, הוא הדין (ב) לרביי תורה ותפלה פוסק עד שיכלו המים לשמותו, ואפלו (ג) אם יצטרף על ידיה לשהות תרכה באמצע תפלה שיהיה כדי לגמור פלה ויצטרף על ידיה אחר כך לחזור לראש, אפלו הכי ממתיין: (ב) המים, ואף (ג) דלמשה ברכיו לחות צדין ממי רגליו, מ"ח: (א) בבגדו, רוצה לומר, שהפגד העליון לא נתלכלך, ואם גם הוא נתלכלך, (ד) בקריאת שמע ושאר דברי קדשה צריך ליתף ולהסיר בגדיו, או על כל פנים לכסות המקום המלכלך בכגד אחר, אף לענין תפלה, שאי אפשר לו להפסיק ולעסק בזה, מתפלל ברכו אחר השמיעה, מנין דאסור מירגלים אינו אלא מרפנו, וכבר הוא עומד בתפלה, לא גזרו: (ד) מרחיק, עין באור הלכה, דלענין תפלה גס"פן נכון להחמיר להרחיק מן הפלו לו על הארץ כמו לקריאת שמע: (ה) אמות: או ממתיין עד שיכלעו בקרקע כשעור שיתבאר לקמן סימן סב, כן צריך לומר, וכמ"כ מהגוראכרסם, דאף דאפשר דעל ידי ההתמנה על הפליעה יצטרף לשהות כדי לגמור פלה ויצטרף לחזר לראש, אפלו הכי אין לחש לזה בקריאת שמע דהוי קטורא בתורה, אבל אם נדרמן לו כן בכרכת קריאת שמע, (ס) טוב יותר שירחיק מהם ולא ימתין על הפליעה בקרקע: וכדיעבר אס שיהיה בכרכת קריאת שמע כדי לגמור פלה, אינו חוזר לראש, וכדלעיל בסימן סה במשנה ברורה: (ו) וכן עקר, עין לעיל בסימן סה במשנה ברורה ובבאר הלכה דבארנו שם כל פרטי דין זה: (ז) לעיל סימן סה, רוצה לומר, דתלוי העקר אם הוא אנוס בעת התפוס חוזר לראש, והבא נמי הא אנוס הוא, ולענין תפלה, אם נדרמן כן באמצע והמתין על הכאת מים או

שער הציון

(ו) פשוט: (ז) שלחן שלמה: (ח) מהצית השקל וישועות יעקב ומגן אברהם: (ב) מתיי אדם: (ג) פרימגדיס: (ד) מפרימגדיס באשל אברהם סימן עח בפשיטה השניה, ובסימן עז אות ר בסב להפך, ויש לקבל בזה, כי גם האליה וזאת מקל שאין צריך לתקן: (ד) סגור אברהם ואליה ובה וסגור וסגור אדם: (ס) מפרימגדיס:

אן פונטם כיה ודבר
תפרא טר"ף ורבו
ינה ודא"ש
הנלפשיא ב' טרא"ש
טקסני ריזשולמ אפלו מנהל

הלכות קריאת שמע סימן עט

עט מי שנודמן לו צוואה בשעת קריאה, וכו' ט' סעיפים:

א היתה (א) צואת אדם מאתו, צריך להרחיק (ב) *ארבע אמות ממקום שקלה הרים. האפלו אם יש

באר הגולה

משנה ברורה

על הכליפה פקדע בכדי לגמור כל התפלה, נראה לי דאפשר דאין צריך לחזור לראש⁶ (מי בדיעבד יש לסמוך על דעת הרשב"א והתוספות ברכות כ"ב עמוד ב' דבור המתחיל ממתיין, דסבירא להו דאין צריך להרחיק כלל מין שקבר הוא עומד בתפלה, ואס"ן לא היה אז אנוס, אם לא שבפסיקה עד שזכרו המים לבד היה השעור כדי לגמור פלה. ועין בבאור הלכה ולקמן בסימן צ סעיף כו במשנה ברורה שם). ומי שיש לו חלי המטטטף ממנו תמיד מירגלים, עין לקמן סימן פ במשנה ברורה:

א (א) צואת אדם. אפלו אין מגיע מטנה ריח יע"ו. ועין לקמן סימן פב: (ב) ארבע אמות וכו'. (ב) דקתיב "והנה מחניף קדושו", וקבלו חז"ל שמתנה

אעתיק בכאן הקדמה לסימן זה. ועקרה הוא מלשון הפריימגדים בסימן זה ובשאר מקומות, ולפעמים נפשי לישון קצת כדי שיבאר הטיב. אף באיזה מקומות בפרטי הדבר, שיהיה מסכמת לדינא גם לפי שארי פוסקים אחרונים:

טחים חשיבה מחצה להחיר הנגדה⁷ אבל לא כנגד הארץ, עין שם. עוד קמב הפריי מנדים: אם צוואה בחיין ודואת הוף התולדו זכויות, שרי לכלי עלמא, שהרי מחצה זכויות מפסקת פיניהם. האפלו ורשב"א פסעיף ב' דאוסר פרשות אהנה קשרואה אותה, מכל מקום קלילש מחצה זכויות שרי: השלש. צוואה בסיים לאו כפרי הרי⁸: אף על-גב דלגבי ערוה טרי כפרי, בכסימן עד סעיף קטן ח' בנגנן-אברתם, בצוואה לא, ככסימן עד מגן-אברתם סעיף קטן ט, דקתיב "וכסית" ותא לאו כפרי מקרי, מה שאין כן לגבי גילוי ערוה: השביעי. ריש רע שיש לו עקר הרי בצוואה מן התורה, על-כן צריך להתרחק מלאפתו ד' אמות ממקום שקלה הרים, דאם קרא חזרו וקראו, אף לענן זה קיל מצוואה, דאם הוא בחדר אסור, אף כלא מנחי הפסק לית רע מפל מקום הרמקה ד' אמות ממקום שקלה הרים אין צורך, רק כל שאין מגיע לו הריח רע מקרי, ואף אם בחדר שהוא שם הגיע הריח רע, מכל מקום עין שלו לא הגיע מפר, דאם מגיע לו הריח רע, אסור בזה רק מדרבנן, והוא חשוך רק פריח רע שאין לו עקר דאסורי רק מדרבנן והדלקתן ופסק קאליה בבה ופרישה ולא פלבט, וכן הציגו הדרו"ת בסיים להלכה, אע"פ מדברי הגרי"א בבאורו על סעיף ב' דבור המתחיל להרא"ש וכו', משמע דסובר ככלבש דאף בהפסק רשות בעינן ד' אמות ממקום שקלה הרים, וכן הציגו הדרו"ת אדם כלל ג' דין כב'. אחר-כך מצאתי בפריי מנדים גופא באש"ל-אברתם אלו יא וטו וטו שפצרו לומר המסקה והפסקת רשות, אף-על-פי-כן בעינן ד' אמות ממקום שקלה הרים, ולכפוף נשאר בצירוף עינן, וגם לענן מפקה אסור הפריימגדים אף עצמו ומשמע שחזרו בו, דכסימן ע' אלו א' אש"ל-אברתם משמע דסוחרם כהרשב"א דמכסה מקרי ריש רע שאין לו עקר, ואין צורך רק עד מקום שקלה הרים, וכפוף סימן זה במשפעות וקב חזר בו ונשאר בצירוף עינן, וכן בבאור הגרי"א הנ"ל משמע ונה חשיב ריש רע שיש לו עקר [אך לא אכין מה שכתב: וכמו שכתב הרשב"א, הלא הרשב"א סבב דמכסה מקרי ריש רע שאין לו עקר, וכן בפריימגדים דין ה"ל, וכדבריי החיים דין כט משמע מסיין שפסק בהוצאת דמכסה מקרי ריש רע שיש לו עקר, וכן בספר האשכול גם כן דעתו כן]: השמיני. צוואה עוברת ואין עומד במקומו, מסיין הוא דין-הורה, מן משמע בנקרא, ופסק השלחן ערוך בעיי סעיף ג' דלפניו כמלא עיניו ולאפתו ד' אמות, והתקב"ט משמע, ונכ"ח פסק כן, דאף טלפניו די בוד' אמות⁹: התשיעי. מירגלים, מן התורה אסור רק נכ"ח תעמוד, הא שוחת וכל-שכן מארצא, מדרבנן¹⁰, מכל מקום צריך להרחיק ממירגלים כמלא עיניו לפניה ולאפתו ד' אמות: וכל זה בשאין מסייחין, הא שפסקו חזון, מדין-הורה אסור: תעשירי. אשפה שריטה רע ונבלה שפסקתה וכל דבר ביצא בנה, דינו בצוואה וכן התורה אסור [אף ובפריימגדים לא נזכר רק סתם אשפה ונבלה וכל דבר המסויים, מכל מקום הוצע להספין הריטב בהלכה זו דמסס אשפה אינו בכלל זה, רק קשודע שריטה רע, דאי לאו הכי אסורה רק משום דמסכתה יש בה צוואה ומירגלים, אבל כשודע שאין בה אין צורך להרחיק, וכן בכל דבר המסויים אינה רק כשהוא ביצא כאלו שריט רע שלחן חוק ואין נדבן לפסק מהורה, וכן הסיפת הפגן-אברתם פסעיף קטן יג, הא לאו הכי אין צורך להרחיק רק עד שקלה הרים, כן נראה לצנינ' דעתו]. והוא הדין עביט של מירגלים ונזק של רעי נפי מן התורה אסור, ולענן צוואה פהטה ונחה, יבאר בסוף הסימן, הריח רע שאין לו עקר, אסור רק מדרבנן, מן סבאר בלקוטי הרמב"ן ובאורו ודעו, עין בסוף הסימן, ונקטת גריחו נודף, עין לעיל באת 2:

הפריימגדים בסימן צ סעיף כו משמע דכדיעבד חזרו לראש בתפלה על-ידי שחנה, עין בפריימגדים שם דחולק על עקר דין המסבור: ואף דאין לסמוך עליו, כמו שכתבנו מקדם, מכל מקום בדיעבד לענן לחזור לראש צריך עיין, אחר דעת הרשב"א והתוספות להקל לכתחלה שלא להרחיק באמצע תפלה, ואם כן לא היה אז אנוס, ואפשר דמכל מקום יש לחזור מטעם דכלאו הכי דעת הרי"ף והרמב"ם דבתפלה חזרו אף בלא אנוס, וכמו שכתב הפגן-אברתם בעין זה בסימן סה סעיף קטן ב, עין שם:

ונה לישנו: בטקם שנבוא לבאר מה בסימן זה ובשאר מקומות העקרים מענינים אלו, אע"פ כן ההקדמה הכוללת הנצרכה כאד לידע אותה, והוא: דע, דהיין צוואה נחלק לעשרה דינים: (א) צוואה מלאפתו ומצנודים. (ב) לפניו. (ג) ממקום גבוה עשרה או נמוך עשרה. (ד) צוואה בחדר אסור ופסק פחות. (ה) צוואה כעששית. (ו) צוואה בסיים. (ז) ריש רע שיש לו עקר. (ח) צוואה עוברת. (ט) דין מירגלים ועביט ונזק של רעי. (י) אשפה וצואה בהמה:

א. צוואה מאתו, או מן הערדן הוף ארבע אמות, אסור מן התורה לקרות קריאת שמע ולהתפלה ולדבר דברי-התורה [או לכרף שום ברכה, הרמב"ן בליקוטינו], משום שפסק "והנה מחניף קדושו", וכל הוף ארבע אמות חנה של אדם הוא, ואם קרא בטקם שרואי להספק (אחר-כך מצא, חזרו וקראו¹¹), כמו שכתבנו בסוף סימן עו, עין שם: ב. צוואה מלפניו, הרחיק כלא עיניו, ופליגי בזה הרמב"ם והרשב"א: הרשב"א סובר דלאו ד"יאל ויהא כף ערות דכר"י קאי נפי אצוואה: ולפי זה יש חקרא, דאפלו בחדר אסור, כל שדואה אותה אסור מן התורה כמו בערוה, וכל אלה אע"פ ורשב"א, דחזר לארבע אמות, אף שהיה הוף כמלא עיניו, הרהור מדר¹² כמו בערוה, וקרא"ש סבירא לה דלאו ד"יאל ויהא"י קאי רק אערוה ולא אצוואה, ובעוואה ליבא רק אסור משום "מחניף קדושו". אסיין קלא לטרא"ש, דכתבתי אחר אף-על-פי שדואה אותה מקרי, משמע דגלי קרא וכרשיות אסרת לאו סנניף הוא: ומה דאסור בחדר (אסור) [אחר] לפניו כמלא עיניו הוא או משמע אסור דרבנן, או גם מן התורה, דכל שדואה אותה לפניו כמלא עיניו, בכלל נהנה הוא ואסור, ולפי זה איבא חקרא לטרא"ש, וקטלא עיניו אסור אף בהרהור מדרבנן, או מדאורייתא, וכלא עיניו מקום חנה הוא, ולפי מה שכתב בפריימגדים, הובא במשפעות וקב שם, לא יתה פנה חקרא לטרא"ש, ונהה המשפעות וקב כתב שם עוד נפקא-מנה בין הרמב"ם להרשב"א חזרו ספקו בסימן פא אלו ד באש"ל-אברתם, ולכך לא העתיקו: ג. צוואה ממקום גבוה עשרה או נמוך עשרה, דהיו רשות אסרת, לטרא"ש, אפלו ויהא שרי, דלאו ד"יאל ויהא"י לא קאי עלה, ולתרשב"א אסור כנוסר לעיל, ולכלי עלמא סגני בנה צנימית עיניו כיון שהיא ברשות אסור, מן כתב המשפעות וקב וקתם פה בעקבן אברתם סעיף קטן ה, ושם חזר מנה ומשמע דדעתו להחמיר, ובמקום הדחק לא להקל ודהי"ח. ואם צריך שיהיה רחב ארבעה, וכתבתי בפנים אם יתה השם: ד. צוואה בחדר אסור ופסק פחות, עינו, בצוואה לפני הפסק אף-על-פי שדואה אותה, לטרא"ש שרי ואף בליבא בלה, דלאו ד"יאל ויהא"י לא קאי בכהאי גונא, ולא נזכר טת שכתבנו באת ג, ולהרשב"א אסור, ואפשר דביש בלה, גם לתרשב"א סבר משמע דפסק פחות כנוסר דמי, עין שם, אף מדברי השלחן ערוך לא משמע הכי, כמו שכתב המשפעות וקב בעצמו, וכן כל האחרונים סתמו בזה ולא חלקו: ה. צוואה כעששית מקרי, דכסוי חלוא בתקנא¹⁴, ומשמע מרוש רשיי והרמב"ם, דאפלו אם אין הצוואה מקשה כלל רק מחצה זכויות מספקת בנייהם, זו היא הכסוי, ולאו צוואה שנקשה הצוואה מכל צדו, ואפלו להפיח, וכלא שריי סעיף קטן ג, ובמקום גבוה בעינן ד' טפחים על רחב ד' טפחים, במחצת לא בעינן זה, וכל שיש הפסק בינו לצוואה שרי¹⁵ ונהו כפסוי [וכדברי פשוטים מאד, וצריך עיין על האלה בזה בסימן פו שכתב שם לענן משה גבוה עשרה שפסקתה בינו לצוואה, דבעינן שיהא מחצותיה מגיעות לארץ מכל העדדים, ולפי דברי הפריימגדים הנ"ל פשוט הוא ולא בעינן רק בעד המספיק בינו לצוואה, וצריך עיין¹⁶], ונהה, שעוד רחב המחצה לא זכר הפריימגדים מאוסה, ועין סימן פו כמגן-אברתם סעיף קטן ד, דאם המחצה בפיה, בעינן שתהא חוצצת מכלל לחלל, עין שם, ואם פשוטה, לא זכר שפונה, ועין בנשמת אדם כלל ג' שהארץ בנה נדעתו, דכל שהיא רחב ארבעה

* ארבע אמות ממקום שקלה הרים. עין בנשמת אדם כלל ג' שכתב, דמקום שקלה הרים הוא רק מדרבנן, על-יין בדיעבד אין חזרו ומתפלל, עין שם; ומלבוש הפריימגדים

שער השני

(6) לבוש ופריימגדים:

הלכות קריאת שמע סימן עט

ביאורים ומוספים

8) ואנשים העומדים זה אצל זה, כתב במשניב לקמן (סי' שסב ס"ק לח) שהם כמחיצה ונחשבים הפסק להתיר לדבר דברי תורה כגוד מקום שאינו נקי, והוסיף בשערי צדק (סי' כא) שמעיל אפילו אם יודעים שהעמידם לשם כך, ואותם אנשים העומדים סביב המקום המנוקף, כתב הפתח הדביר (סי' פז ס"ק ב) שאסורים לומר דברי קדושה אף כשמחזירים את פניהם מהצואה, מאידך, בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' פו) הסתפק באופן זה אם הם נחשבים מחיצה גם לגבי עצמם, ונשאר בצ"ע. וראה מה שכתבנו עוד במשניב להלן (סי' כג).

[ביה"ל שם]

דלפי דברי הפרי"ק נה"ל שישו"ט הוא דלא קענין רק בצד הפסיק בינו לצואה, וצריך עיון⁶¹.

6) ולענין וילון המצוי בבתי חולים ואינו מגיע תוך שלשה טפחים לקרקע, כתב הגר"ש אויערבך (נשמת אברהם או"ח מהדרי תש"א, עמ' פו הע' ט 2), שמותר לאדם הנמצא מהעבר האחד של הוילון להתפלל, כל עוד לא מגיע אליו ריח רע מהצואה שבעברו האחר של הוילון, ואף על פי שאין לוילון זה דין מחיצה המתרת, מימ נראה שנחשב כסווי, כיון שלמעשה מכסה את הצואה או את העביט מעיני כל אדם. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אבני חשן ח"ג עמ' שעה ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ב סי' יא), שכיון שאינו מגיע תוך שלשה טפחים לרצפה, אין לומר דברים שבקדושה כאשר מעבר לוילון יש גוף של צואה או מי רגלים.

[ביה"ל שם]

דכל שהיא רחב ארבעה טפחים חשיבה כחציה לחמיר כנגדה⁶².

7) ובשיעור גובה המחיצה, כתב לקמן (סי' פז ס"ג ד"ה מותר) שצריך שתהיה גבוהה עשרה טפחים.

[ביה"ל בהקדמה אות ו]

צואה במקום לאו כסוי קרי⁶³.

8) כלומר במים צלולים, אולם במים עכורים, כתב במשניב לעיל (סי' עז ס"ק כא) שנחשבים לכיסוי. ואם קרשו המים והפכו לגלד וכפור, כתב במשניב לקמן (סי' פב ס"ק א) שיש לומר שנחשבים לכיסוי, ולענין שלג כתב (שם) שנחשב לכיסוי.

[ביה"ל בהקדמה אות ח]

ומתקבצים משפע, ונפ"ח פסק כן, דאף מלפניו די קרי אמת⁶⁴.

9) בביאור מחלוקתם, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק א בדין החי) שהבי"ח סובר שחוץ לארבע אמות אינו נחשב מחנהו ואינו אסור אלא מדרבנן, והם לא גזרו בצואה עוברת על יותר מארבע אמות גם כשהיא לפניו, ואילו הבי"ח סובר שכל מלא עיניו הוא מחנהו ואסור מדאורייתא, ועל כן גם בצואה עוברת אסור. וכתב המשניב לעיל (סי' עז ס"ק ח) שלכתחילה יש להחמיר בכך.

[ביה"ל בהקדמה אות ט]

הא שו"ת וכל"שן מארעא, מדרבנן⁶⁵.

10) ולגבי שותת, הביא במשניב לעיל (סי' עז ס"ק כז) את דעת הגר"ח צאנזאר שמפקפק בזה, ואם ימתין עד שיפסיקו לשתות על רגליו יעבור זמן תפילה, צריך בביה"ל לעיל (סי' עח ס"א ד"ה יהיה) את דעת הגר"ח צאנזאר שכנגד מי רגלים שותתים אסור להתפלל מדאורייתא, והחמיר שלא יתפלל.

[משניב ס"ק ז]

נראה לי דאפשר דאין צריך לתור לראש⁶⁶.

8) לגבי מי שעומד בתפילה והפסיק כדי לעשות צרכיו, ועל ידי זה שהיה כדי לגמור את כולה, כתב בביה"ל לקמן (סי' צב ס"ב ד"ה יותר) שלכל הרעות חוזר לראש.

סימן עט

מי שנודמן לו צואה בשעת קריאה

[משניב ס"ק א]

אפלו אין מגיע מקנה ריח רע⁶⁷.

1) ואם מחזיק בידו או על בגדו דבר שנתף ממנו ריח טוב, כדי להתגבר על ריח רע היוצא ממנו, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' לח) והביאו בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ט) שאם הריח הטוב גובר על הריח הרע הרי זה מותר בתורה ותפילה. וכן כתב הבן איש חי (שנה א פ' בא אות כח) שאם יש ריח רע המעכבו מללמוד יכול לשרוף שם איזה דבר שריח העשן שלו מבטל את הריח הרע, ומותר ללמוד שם. מאידך, השלמי צבור (מהרי"י אלגאזי, דיני נטילת ידים שחרית ס"ה עמ' פ' כא) כתב שלא מועיל להעביר ריח רע על ידי בשמים, כיון שאין זה נקרא 'מחניף קדוש', והגר"ח קניבסקי (אש"י ישראל בסוף הספר תשובה עב) הורה שיתכן שלא יועיל לבטל ריח רע של צואה על ידי בושם, כיון שאין זה נחשב אלא כסתומת האף.

ולגבי חולה שיש פתח בבטנו ותלוי שם כיס שלתוכו יוצאת הצואה, דעת הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ערכי רפואה ח"ב עמ' רל הע' ג) שו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' יב) שלאחר שינקה את המקום ויכסנו יכול ללמוד תורה ולהתפלל, אף על פי שלא ימלט מריח רע כיון שבכיס יש צואה. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' יז) כתב, שכדי שלא יתבטל מתורה ותפילה יש להקל שישים בושם המבטל את הריח הרע.

[ביה"ל בהקדמה אות א]

ואם קרא במקום שראוי להספק ואחר כך טעא, חזר וקרא⁶⁸.

2) ואם קרא והלך מבלי לברוק ואינו יכול לחזור ולברוק, כתב לעיל (סי' עז ס"ח ד"ה קרא) שהפמ"ג נשאר בצ"ע בזה, והישועות יעקב (סי' ב) מסיק להלכה שאם הוא מקום שיש בו חוקת צואה כגון אשפה, יש להחמיר שיהזור ויקרא, אבל במקום שאין בו חוקת צואה, אינו חוזר וקרא.

[ביה"ל בהקדמה אות ב]

דחזן לארבע אמות, אף שהוא בתוך כמלא עיניו, תהיה נקרא⁶⁹.

3) ולענין שמיעת ברכה מאמר כדי לצאת בה ידי חובה מדין 'שומע כעונה', כתב במשניב לעיל (סי' עה ס"ק כט) שאינו מועיל, כיון שהוא עצמו לא יכול לענות.

[ביה"ל בהקדמה אות ה]

דכסוי פליא דמקנא⁷⁰.

4) ועל ידי כסוי הצואה נחשב מחניף לקדוש, אבל אם מכסה את עצמו בסדין, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' צז) שכבראה שאינו מועיל, כיון שאין מחנהו קדוש.

[ביה"ל שם]

דכל שיש הפסק בינו לצואה שרי⁷¹.

